

ЗАХТЕВ
ЗА ДАВАЊЕ САГЛАСНОСТИ НА ИЗВЕШТАЈ О ПРЕДЛОГУ ТЕМЕ
ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Шифра за идентификацију дисертације _____
Шифра УДК¹ (бројчано) 330.342:330.322

СТРУЧНОМ ВЕЋУ ЗА ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКЕ НАУКЕ
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

Молим да у складу са чл. ____ Закона о високом образовању и чл. 46 Статута Универзитета дате сагласност на извештај комисије о оцени теме докторске дисертације:

Назив дисертације: Унапређење пословног окружења у функцији динамизирања привредног развоја земаља у транзицији

Научна област УДК (текст): Општа економија и привредни развој

Ментор (име и презиме, звање): Др Петар Веселиновић, ванредни професор

Пет потпуних референци за радове ментора из уже научне или уметничке области из које је тема дисертације:

1. Veselinović, P., Maškojević, N., (2011), „*Venture Capital and Private Equity investing in Western Balkan region*“, *Industrija*, br. 4, Ekonomski institut, Beograd, UDK-33, ISSN 0350-0373, COBISS.SR-ID 238359, str. 71-85, (M24)
2. Веселиновић, П., Војновић, Б., Цвијановић, Д., (2011), „*Истраживање утицаја кризе на пословање домаћих предузећа*“, *Економика пољопривреде*, бр. 4, Научно друштво аграрних економиста Балкана – Београд, Институт за економику пољопривреде – Београд, Академија економских наука – Букурешт, UDC 338.43:63, ISSN 0352-3462, COBISS.SR-ID 27671, str. 749-760, (M24)
3. Veselinović, P., Mičić, V., Miletić, D., (2012), „*Serbia – Zone of Poverty and Social Exclusion*“, *Економика пољопривреде*, бр. 2, Научно друштво аграрних економиста Балкана – Београд, Институт за економику пољопривреде – Београд, Академија економских наука – Букурешт, UDC 338.43:63, ISSN 0352-3462, COBISS.SR-ID 27671, str. 305-318, (M24)
4. Veselinović, P., Miletić, D., (2011), „*Serbia Economic Restructuring as Determinant of European Integration*“, *FACTA UNIVERSITATIS*, Vol. 8, N° 2, Univerzitet u Nišu, UDC 330.342(497.11) 339.92(4-672EU:497.11), COBISS.SR-ID 42208015, str. 153-163, (M51)
5. Веселиновић, П., (2006), „*Оживљавање привредне активности у условима глобалних економских промена*“, *Економске теме*, бр. 1-2, Економски факултет, Ниш, ISSN 0353-8648, COBISS.SR-ID 414338892, стр. 23-33, (M51)

Кратко образложење теме:

Транзиција некадашњих централно-планских у тржишне економије је врло комплексан и мултидимензионалан процес. Поред економских, овај процес подразумева и бројне институционалне, политичке и друштвене реформе, које подржавају успешно спровођење економских реформи. Значајан сегмент реформских процеса у транзиционим економијама је стварање адекватног пословног окружења, као предуслова за развој реалног сектора. У докторској дисертацији биће обједињен велики број ендогених и егзогених фактора пословног окружења, што ће омогућити детаљну анализу пословне климе у великом броју земаља у транзицији, као и сагледавање положаја сваке од њих у временској динамици. С обзиром на бројна ограничења са којима се суочава већина земаља у транзицији, основни покретач њиховог будућег развоја биће стварање конкурентног пословног окружења.

¹ УДК - Универзална децимална класификација (налази се у библиотеци сваког факултета)

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме и име кандидата: Федајев Александра

Назив завршеног факултета: Економски факултет Универзитета у Крагујевцу

Одсек, група, смер: Маркетинг

Година дипломирања: 2008.

Назив магистарског рада, односно докторског студијског програма: _____/_____

Научно подручје: _____/_____

Година одбране: _____/_____

Факултет и место: _____/_____

Публиковани радови из уже научне области:

1. Fedajev, A., Urošević, S., Nikolić, R., (2011), „Significance and perspectives of textile industry in Republic of Serbia in transitional environment“, Industria Textila, Certex, Institutul National de Cercetare - Dezvoltare pentru Textile si Pielarie, Bucharest, Romania (Research National Institute for Textile and Leather), ISSN 1222-5347, COBISS.SR-ID 1027972277, pp. 134-140 (M23)
2. Fedajev, A., Obradović, S., Nikolić, R., (2012), „Analisis of business environment using the multicriteria approach – case of Balkan's transition countries“, Serbia Journal of Management, 7 (1), ISSN 1452-4864, COBISS.SR-ID 512982364, pp. 37-52, (M51)
3. Федајев, А., Веселиновић, П., Николић, Р., (2012) „Фактори конкурентности српске привреде у периоду транзиције“, Мајска конференција о стратегијском менаџменту, Универзитет у Београду, Технички факултет у Бору, Бор, ISBN 978-86-80987-96-5, COBISS.SR-ID 512407868, стр. 499-511, (M63)

Назив и седиште организације у којој је кандидат запослен: Универзитет у Београду, Технички факултет - Бор

Радно место: асистент

ПОТВРЂУЈЕМО ДА КАНДИДАТ ИСПУЊАВА УСЛОВЕ УТВРЂЕНЕ ЧЛ. _____ ЗАКОНА О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ И ЧЛ. 46 СТАТУТА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

У прилогу вам достављамо: - Извештај Комисије о оцени теме;

- Одлуку Наставно-научног већа факултета о одобравању теме за израду докторске дисертације.

Крагујевац

(место и датум)

22.02.2013.

ДЕКАН ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА

Проф. др *Верица Бабић*

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

Предмет: Извештај Комисије о оцени подобности кандидата и теме
за израду докторске дисертације

Одлуком Наставно-научног већа Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, број 3820/VI-2-2 од 26.12.2012. године и Стручног већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу, број 4/17 од 09.01.2013. године, именовани смо за чланове Комисије за писање Извештаја о оцени подобности кандидата **Александра Федајев** и теме за израду докторске дисертације под насловом: **Унапређење пословног окружења у функцији динамизирања привредног развоја земаља у транзицији.**

На основу увида и анализе достављене документације која, уз пријаву, садржи аутобиографске податке и релевантне информације о предложеној теми, Комисија подноси Наставно-научном већу Економског факултета Универзитета у Крагујевцу и Стручном већу за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Биографија кандидата

Кандидат Александра Федајев рођена је 28. августа 1983. године у Бору. Основну школу завршила је у Бору, са одличним успехом, као носилац Вукове дипломе. Средњу Економско-трговинску школу завршила је 2002. године, такође, са одличним успехом.

Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, смер Маркетинг, уписала је школске 2002/2003. године, а дипломирала је 09.04.2008. године са просечном оценом 8,03.

Докторске студије на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу, Студијски програм Економија - модул Макроекономија, уписала је школске 2008/2009. године. Све испите предвиђене наставним планом докторских студија на овом факултету положила је са просечном оценом 9,00.

Од октобра 2008. године запослена је на Техничком факултету у Бору Универзитета у Београду, на одсеку за Инжењерски менаџмент, у својству асистента за ужу научну област Економија, на наставним предметима: *Основи тржишне економије, Основи економике пословања и Планирање и контрола трошкова.*

У организацији одсека за Инжењерски менаџмент Техничког факултета у Бору успешно је завршила „GET IT“ курс. Програм овог курса је у потпуности заснован на Guidance Course for the HP Microenterprise Development Program-u “GET-IT” Hewlett-Packard-a, који је био и финансијер овог програма.

У периоду од 24.04.2009. до 29.04.2009. године Александра Федајев учествовала је на семинару „Computerised system for electronic access of the library

through the Internet“, koju je organizovala akademska mreža „Resita network“ u saradnji sa Univerzitetom „Eftimie Murgu“ iz Rešice (Rumunija).

Takođe, u periodu od 19.09.2011. do 23.09.2011. godine je poхађала летњу школу „Workshop for Master students for Business plan preparation“, koja je organizovana u okviru akademske mreže „Resita network“, a pod pokroviteljstvom немачке DAAD фондације.

Основне области научног истраживања кандидата су: макроекономија, привредни развој, пословно окружење, регионални развој, економска политика, секторске политике и одрживи развој. Говори и служи се енглеским језиком. У раду користи оперативни систем Windows и програмске пакете MS Office, Adobe Reader, SPSS и Decision Lab.

2. **Наслов предмет и хипотезе докторске дисертације**

У складу са својим основним областима научно – стручног интересовања и на основу консултација са потенцијалним ментором и члановима Комисије, кандидат Александра Федајев поднела је пријаву докторске дисертације под насловом „Унапређења пословног окружења у функцији динамизирања привредног развоја земаља у транзицији“. Комисија за писање Извештаја сагласна је са предложеном темом докторске дисертације.

Тема коју је кандидат изабрао је комплексна и актуелна. Почетак транзиције бивших реалсоцијалистичких земаља у тржишне привреде био је праћен бројним негативним ефектима, пре свега, падом производње и запослености и растом цена, што се у литератури назива „транзиционом стагфлацијом“. И док је у земљама Централне Европе и Балтичким земљама транзициона стагфлација брзо савладана, у земљама бившег Совјетског савеза и већини земаља Источне Европе, та почетна криза се само продубила. Наиме, након кратког периода пада, земље Централне Европе и Балтичке земље оствариле су одржив раст, уз одржавање инфлације на ниском или релативно стабилном нивоу. Поред тога, блиска повезаност са тржиштем ЕУ омогућила је овим земљама да остваре озбиљан напредак у домену изградње тржишних институција, затим, да изграде релативно стабилно и савремено финансијско тржиште, обезбеде значајан прилив СДИ, те креирају повољну предузетничку климу за развој малих и средњих предузећа. Насупрот њима, транзицију земаља бившег СССР-а, Западног Балкана и већине земаља Источне Европе карактерише дубока и дугорочна рецесија. Све до краја деведесетих година прошлог века, ове земље нису успеле да остваре стабилан и дугорочни раст, тржишне институције су остале слабе и неразвијене, фискални дефицити су се увећавали из године у годину услед неадекватног реструктуирања државног сектора, а бројна ограничења за развој малих и средњих предузећа и прилив страног капитала, наслеђена из централно-планског периода, нису елиминисана, нити ублажена.

С обзиром на то, током прве деценије транзиције економисти су, пре свега, настојали да идентификују факторе који обезбеђују економски опоравак ових земаља. Већина истраживања у овој области указала су да само недвосмислено и правовремено спровођење структурних реформи омогућава одрживо оживљавање ових привреда, кроз олакшавање пословања и развој реалног сектора. У том смислу, успостављање привредног система који је заснован на тржишним принципима представља кључни фактор развојне перспективе земаља у транзицији, с обзиром да подстиче штедњу и слободан проток роба, услуга, финансијских средстава и људи према оним наменама које обезбеђују максимални профит. На тај начин долази до стварања пословног

амбијента који омогућава ширење предузетничких активности, активирање расположивих ресурса и капацитета привреде, као и подстицање инвестиционе активности домаћих и иностраних субјеката, што доводи до развоја привреде.

У условима глобализације светске привреде, националне економије међусобно конкуришу једна другој у стварању што продуктивнијег пословног окружења. Што је пословно окружење у једној земљи конкурентније, то ће и компаније које послују у тој земљи бити продуктивније, што за резултат има побољшање перформанси целокупне привреде. Имајући то у виду, може се закључити да је просперитет одређене националне економије у великој мери детерминисан достигнутим нивоом и могућностима за повећање продуктивности привредних субјеката у тој земљи.

Осим тога, пословно окружење се најчешће разматра у контексту инвестиционих политика земаља у транзицији. Наиме, стварањем повољног пословног окружења ове земље настоје да привуку што већи број страних инвеститора. Стране директне инвестиције представљају основни извор финансирања инвестиција у овим земљама, с обзиром на недовољан обим средстава из домаћих извора, због ниских стопа штедње. Имајући то у виду, владе у транзиционим привредама настоје да либерализују националне инвестиционе режиме, ефикасним спровођењем реформских процеса, чиме се уклањају баријере за улазак страних инвеститора, наслеђене из периода реалсоцијализма.

Последњих година је, услед дејства светске економске кризе, дошло до значајног опадања обима инвестирања. Ово је интензивирало конкурентску борбу за привлачење страних инвеститора међу привредама у транзицији. Поред тога, смањена инвестициона активност и глобална економска криза условили су још већу посвећеност креатора економске политике у овим земљама стварању пословног окружења које је стабилно и стимулативно за све учеснике који послују у складу са тржишним принципима.

Досадашње одвијање реформских процеса у Србији представља један од доказа да повољни иницијални услови нису одрживи без континуираног унапређења пословног окружења, пре свега у смислу корених промена институционалне инфраструктуре у земљи. Поред тога, неконзистентна и неефикасна економска политика и неразвијена физичка инфраструктура још више погоршавају слику пословног окружења у Србији. Овакво стање у великој мери утиче на ефикасност пословања предузећа у земљи, али и на успоравање инвестиционе активности домаћих привредних субјеката и на смањен прилив страних инвестиција. У таквим условима не може се очекивати побољшање перформанси привредних субјеката у нашој земљи, али и побољшање перформанси целокупне привреде.

Предмет истраживања у докторској дисертацији је анализа међузависност између квалитета пословног окружења и привредног развоја земаља у транзицији, и с тим у вези дефинисање стратегија, препорука и смерница за унапређење пословног окружења у Србији. Наиме, с обзиром на недовољно развијену институционалну и физичку инфраструктуру, неповољну макроекономску стабилност и бројна друга ограничења, основни покретач будућег раста српске привреде мора бити стварање конкурентног пословног окружења.

У складу са дефинисаним предметом истраживања дефинисане су следеће *хипотезе* на којима се заснива докторска дисертација:

Хипотеза 1: Индикатор квалитета пословног окружења је у позитивној корелацији са БДП-ом *per capita*, као једим од кључних показатеља привредног развоја.

Хипотеза 2: Индикатор квалитета пословног окружења је у позитивној корелацији са обимом извоза, датог у виду % БДП-а.

Хипотеза 3: Индикатор квалитета пословног окружења је у позитивној корелацији са обимом инвестиција, датих у виду % БДП-а.

Хипотеза 4: Унапређење пословног окружења је кључни фактор будућег привредног развоја Србије.

3. Подобност кандидата

Кандидат Александра Федајев објавила је више радова из области макроекономске тематике којој припада и тема докторске дисертације коју је пријавила.

РАДОВИ ОБЈАВЉЕНИ У НАУЧНИМ ЧАСОПИСИМА МЕЂУНАРОДНОГ ЗНАЧАЈА (М23)

1. Urošević, S., **Fedajev, A.**, Nikolić, R. (2011). *Significance and perspectives of textile industry in Republic of Serbia in transitional environment*, Industria Textila, publisher Institutul National de Cercetare-Dezvoltare pentru Textile si Pielarie, Bucharest, Romania, Vol. 62, No. 3, pp. 134-140, ISSN 1222-5347.

САОПШТЕЊА СА МЕЂУНАРОДНИХ НАУЧНИХ СКУПОВА ШТАМПАНА У ЦЕЛИНИ (М33)

1. Nikolić, R., **Fedajev, A.**, Bogdanović, M., Veljković, D. (2010). *Economic aspects of bussines of state owned company for underground coal mining (SOC UCM) „Resavica“*, The 42th International „October Conference on Mining and Metallurgy“, University of Belgrade, Technical faculty in Bor, Kladovo, Serbia, Proceedings, pp 183-186, COBISS.SR-ID 178565388, ISBN 978-86-80987-79-8.
2. **Fedajev, A.**, Nikolić, R., Urošević, S. (2011). *Macroeconomic stability in Serbia in the period of 2006-2011*, 1st International Conference „Economics and Manamegent - based on New Technologies – EmoNT“, SaTCIP - Scientific and Technical Center for Intellectual Property, Kladovo, Serbia, Proceedings, pp. 222-231, COBISS.SR-ID 188554764, ISBN 978-86-6075-023-7.
3. Nikolić, R., Urošević, S., **Fedajev, A.**, Riznić, D., Svrkota, I. (2011). *Metal industry of Timok region in transition period*, 11th International Conference „Research And Development In Mechanical Industry“ SaTCIP - Scientific and Technical Center for Intellectual Property, Sokobanja, Serbia, Proceedings, Volume 2, pp. 851-854, ISBN 978-86-6075-027-5.
4. Nikolić, R., Stefanović, G., **Fedajev, A.**, Milijić, N., Đorđević, P. (2011). *Techno-economical aspects of sanitation and recultivation of the old landfill in Jagodina*, 1st International Symposium on „Environmental and Material Flow Management – EMFM“, University of Belgrade, Technical faculty in Bor, University of Zenica, Faculty of Mechanical Engineering, University of Applied Sciences Trier, Environmental Campus Birkenfeld, Zaječar, Serbia, Proceedings, pp. 131-135, ISBN 978-86-80987-88-0.
5. Nikolić, R., Vušović, N., Milić, V., **Fedajev, A.**, Svrkota, I. (2011). *Some characteristics of RTB Bor business economy in transition period*, 43rd International „October Conference on Mining and Metallurgy“, University of Belgrade, Technical Faculty in

- Bor, Kladovo, Serbia, Proceedings, pp. 633-636, COBISS.SR-ID 186644236, ISBN 978-86-80987-87-3.
6. Urošević, S., Nikolić, R., **Fedajev, A.** (2011). *Importance of recycling in view of the fulfillment of ecological and economic criteria*, 19th International Scientific and Professional Meeting "Ecological truth", University of Belgrade, Technical Faculty in Bor, Bor, Serbia, Proceedings, pp. 162-168, COBISS.SR-ID 183947276, ISBN 978-86-80987-84-2.
 7. Nikolić, R., Urošević, S., **Fedajev, A.**, Piljušić, M. (2011). *Natural resource management as a function of environmental conservation*, 19th International Scientific and Professional Meeting "Ecological truth", University of Belgrade, Technical Faculty in Bor, Bor, Serbia, Proceedings, pp. 465-473, COBISS.SR-ID 183947276, ISBN 978-86-80987-84-2.
 8. Urošević, S., Nikolić, R., **Fedajev, A.**, Pejčić, B. (2012). *Collection and recycling of electronic and electrical waste in Serbia*, 20th International Scientific and Professional Meeting "Ecological truth", University of Belgrade, Technical Faculty in Bor, Zaječar, Serbia, Proceedings, pp. 159-165, COBISS.SR-ID 191154444, ISBN 978-86-80987-98-9.
 9. Nikolic, R., **Fedajev, A.**, Urošević, S., Svrkota, I. (2012). *Ecology and price politics*, 20th International Scientific and Professional Meeting "Ecological truth" Proceedings, University of Belgrade, Technical Faculty in Bor, Zaječar, Serbia, Proceedings, pp. 497-502, COBISS.SR-ID 191154444, ISBN 978-86-80987-98-9.
 10. Riznić, D., **Fedajev, A.**, Marjanović, P. (2012). *Finansijska pismenost menadžera uslov kvalitetnih upravljačkih odluka*, International conference Dependability and Quality Management, ICDQM -2012, Istraživački centar DQM, Belgrade, Serbia, Proceedings, pp. 528-535, COBISS.SR-ID 191715596, ISBN 978-86-86355-10-2.
 11. Nikolić, R., **Fedajev, A.**, Riznić, D., (2012). *A new model of economic growth and development of Republic of Serbia*, International Days of Statistics and Economics, The Department of Statistics and Probability and the Department of Microeconomics, University of Economics, Prague, The University of Economics, Faculty of Business Economics with seat in Košice, ESC Rennes International School of Business, Prague, Czech Republic, CD-ROM Proceedings, Paper No. 117, ISBN 978-80-86175-79-9.

РАДОВИ У ВОДЕЊИМ ЧАСОПИСИМА НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА (M51)

1. Николић, Р., Вушовић, Н., Свркота, И., **Федажев, А.** (2011). Економија пословања РТБ Бор у периоду транзиције, *Рударски радови*, бр. 4, издавачи Институт за бакар Бор и Комитет за подземну експлоатацију минералних сировина Ресавица, стр. 131- 138, ISSN 1451-0162.
2. Obradović, S., **Fedajev, A.**, Nikolić, Đ. (2012). Analysis of business environment using the multi-criteria approach - case of Balkan's transition countries, *Serbian Journal of Management*, publisher University of Belgrade, Technical faculty in Bor, Vol. 7, No. 1, pp. 37-52, ISSN 1452-4864.

РАДОВИ У НАУЧНИМ ЧАСОПИСИМА НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА (M52)

1. **Федажев, А.**, Николић, Р., Урошевић, С. (2010). The importance of textile industry in the economy of Serbia, *Текстилна индустрија*, издавач Савез инжењера и техничара текстилаца Србије, Год. 58, бр. 2, стр. 25-32, YU ISSN 0040-2389.

РАДОВИ У НАУЧНИМ ЧАСОПИСИМА (M53)

1. Пиљушић, М., Николић, Р., **Федајев, А.** (2011). Могућности уштеде електричне енергије у болницама кроз замену класичних Едисонових сијалица са савременим штедљивим сијалицама, *Здравствена заштита*, издавач Комора здравствених установа Србије, бр. 4, стр. 50-62, YU ISSN 0350-3208.
2. Nikolić, R., **Fedajev, A.**, Mihajlović, I., (2012). Macroeconomic stability in Serbia during transition, *Acta Oeconomica Universitatis Selye*, publisher University in Komárno, Faculty of Economics of J. Selye, Komárno, Slovak Republic, Vol. 1, pp. 111-123, ISSN 1338-6581.

САОПШТЕЊА СА НАЦИОНАЛНИХ НАУЧНИХ СКУПОВА ШТАМПАНА У ЦЕЛИНИ (M63)

1. **Федајев, А.**, Николић, Р. (2009). „Еко паковање у савременим условима пословања“, XVII Научно-стручни скуп „Еколошка истина“, Универзитет у Београду, Технички факултет у Бору, Кладово, Зборник радова, стр. 205-209, COBISS.SR-ID 167497740, ISBN 978-86-80987-69-9.
2. Николић, Р., Милић, В., **Федајев, А.** (2009). „Економија и екологија“, XVII Научно-стручни скуп „Еколошка истина“, Универзитет у Београду, Технички факултет у Бору, Кладово, Зборник радова, стр. 214-217, COBISS.SR-ID 167497740, ISBN 978-86-80987-69-9.
3. **Федајев, А.**, Николић, Р. (2009). *Рециклажа амбалажног отпада и одрживи развој*, IV Симпозијум „Рециклажне технологије и одрживи развој“, Универзитет у Београду, Технички факултет у Бору, Кладово, Зборник радова, стр. 275-280, COBISS.SR-ID 170749196, ISBN 978-86-80987-73-6.
4. Николић, Р., Ризнић, Д., **Федајев, А.**, Стојковић, З. (2009). *Економија обртних средстава и одрживи развој*, IV Симпозијум „Рециклажне технологије и одрживи развој“, Универзитет у Београду, Технички факултет у Бору, Кладово, Зборник радова, стр. 569-575, COBISS.SR-ID 170749196, ISBN 978-86-80987-73-6.
5. **Федајев, А.**, Николић, Р. (2009). *Улога амбалаже у маркетингу*, V „Мајска конференција о стратегијском менаџменту“, Универзитет у Београду, Технички факултет у Бору, Зајечар, Зборник радова, стр. 633-636, ISBN 978-86-80987-67-5.
6. Николић, Р., **Федајев, А.**, Стефановић, В., Вељковић, Д., (2009). *Управљање логистичким трошковима*, V „Мајска конференција о стратегијском менаџменту“, Универзитет у Београду, Технички факултет у Бору, Зајечар, Зборник радова, стр. 637-645, ISBN 978-86-80987-67-5.
7. Nikolić, R., **Fedajev, A.**, Stojković, Z. (2010). *The „ecological tax“ as a mean for development and improvement of environment protection*, XVIII International Scientific and Professional Meeting „Ecological Truth“, University of Belgrade, Technical faculty in Bor, Spa Junakovic, Apatin, Serbia, Proceedings, pp. 349-354, COBISS.SR-ID 175499788, ISBN 978-86-80987-79-1.
8. **Fedajev, A.**, Nikolić, R. (2010). *The agriculture in economic development Bor district*, XVIII International Scientific and Professional Meeting „Ecological Truth“, University of Belgrade, Technical faculty in Bor, Spa Junakovic, Apatin, Serbia, Proceedings, pp. 355-360, COBISS.SR-ID 175499788, ISBN 978-86-80987-79-1.

9. **Федајев, А.**, Николић, Р. (2010). *Макроекономска политика у условима инфлације и незапослености*, VI „Мајска конференција о стратегијском менаџменту“, Универзитет у Београду, Технички факултет у Бору, Кладово, Зборник радова, стр. 1021-1034, ISBN 978-86-80987-77-4.
10. Николић, Р., **Федајев, А.**, Ризнић, Д., (2010). *Управљање граничним трошковима*, VI „Мајска конференција о стратегијском менаџменту“, Универзитет у Београду, Технички факултет у Бору, Кладово, Зборник радова, стр. 700-708. ISBN 978-86-80987-77-4.
11. Николић, Р., Арсић, М., **Федајев, А.**, (2010). *Економска криза и одрживи привредни развој Србије*, V Симпозијум „Рециклажне технологије и одрживи развој“, Универзитет у Београду, Технички факултет у Бору, Сокобања, Зборник радова, стр. 470-478, COBISS.SR-ID 178032396, ISBN 978-86-80987-80-4.
12. Николић, Р., **Федајев, А.**, Урошевић, С., Ризнић, Д., (2010). *Основне карактеристике одрживог развоја Зајечарског округа*, V Симпозијум „Рециклажне технологије и одрживи развој“, Универзитет у Београду, Технички факултет у Бору, Сокобања, Зборник радова, стр. 479-487, COBISS.SR-ID 178032396, ISBN 978-86-80987-80-4.
13. Николић, Р., Стефановић, Г., **Федајев, А.**, Милијић, Н., (2011). *Economic aspects of recycling the municipal waste from city landfill in Jagodina*, VI Симпозијум „Рециклажне технологије и одрживи развој“, Универзитет у Београду, Технички факултет у Бору, Сокобања, Зборник радова, стр. 257-263, COBISS.SR-ID 186160908, ISBN 978-86-80987-86-6.
14. Николић, Р., Урошевић, С., **Федајев, А.**, Ризнић, Д., (2011). *Контрола трошкова пословне економије у савременим условима пословања*, VII „Мајска конференција о стратегијском менаџменту“, Универзитет у Београду, Технички факултет у Бору, Зајечар, Зборник радова, стр. 904-911. ISBN 978-86-80987-85-9.
15. **Федајев, А.**, Николић, Р., Веселиновић, П., (2012). *Фактори конкурентности српске привреде у периоду транзиције*, VIII „Мајска конференција о стратегијском менаџменту“, Универзитет у Београду, Технички факултет у Бору, Бор, Зборник радова, стр. 499-511, ISBN 978-86-80987-96-5.

4. Преглед стања у подручју истраживања

С обзиром на велики број димензија и елемената које обухвата, јединствена и свеобухватна дефиниција пословног окружења још увек не постоји. Можда једна од најобухватнијих је она коју је дала Светска банка, која пословну и инвестициону климу дефинише као могућности и подстицаје за фирме да инвестирају продуктивно, стварају нова радна места и да шире своје пословање (Organization for Security and Co-operation in Europe, 2006). При том, ефикасност фирми које послују у једној земљи представља основу за објашњење економских перформанси на нивоу привреде као целине. У већини земаља у транзицији, велике фирме су традиционално у државном власништву и обично окарактерисане као неефикасне, с обзиром да су циљеви њиховог пословања дефинисани државним планом. Основу за превазилажење ових ограничења, ефикасно спровођење реформских процеса и одрживи привредни развој, ове земље су нашле у приватизацији, уласку нових приватних фирми и фундаменталним променама правне, институционалне и регулаторне инфраструктуре (Commander, Svejnar, 2007).

С обзиром на различите ефекте реформских процеса по појединим земљама, највећи број радова који се баве анализом привредног раста у земљама у транзицији усмерен је на утврђивање међузависности узмеђу транзиције и привредног раста и

идентификовање кључних фактора који утичу на привредни раст земаља у транзицији (Fidrmuc, 2003; Fisher, Sahay, Vegh, 1996; Grogan, Moers, 2001; Campos, Coricelli, 2002; Godoy, Stiglitz, 2006; Sukiassyan, 2007; Falcetti, Raiser, Sanfey, 2002; Cerović, Nojković, 2009). Као најважнији фактори привредног раста земаља у транзицији у овим радовима издвојили су се почетни услови, макроекономска стабилизација и структурне реформе.

При том, највећи број аутора истиче дубину и динамику спровођења структурних реформи, као најзначајнији фактор економског просперитета земаља у транзицији (Selowsky, Martin, 1997; Campos, Horváth, 2012; Merlevede, 2003; Staehr, 2005; Falcetti, Lysenko, Sanfey, 2006;). Тако су Babecky'и Campos, на основу процена из 40 економетријских студија, дошли до закључка да у кратком року структурне реформе немају ефекта на раст, већ се њихови позитивни ефекти материјализују у дугом року, односно са извесним закашњењем (Babecky', Campos, 2011). Имајући то у виду, све већи број аутора истиче чињеницу да основа за даљи раст транзиционих привреда мора бити креирање повољног пословног окружења, кроз доследне и свеобухватне реформе у свим сферама друштвеног живота (Anos-Casero, Udomsaph, 2009; Klapper, Lewin, Quesada Delgado, 2009; Haidar, 2012; Batra, Kaufmann, Stone, 2003; Bastos, Nasir, 2004; Asaftei, Kumbhakar, Mantescu, 2008).

Анализом пословног окружења највише су се бавили радови који настојали да идентификују детерминанте страних директних инвестиција и утврде њихов релативни значај за прилив страног капитала. Наиме, упоредо са интензивним растом међународне трговине и СДИ, 60-их година XX века, јавили су се и први покушаји откривања фактора који детерминишу прилив СДИ. Бројни радови из ове области истичу различите детерминанте СДИ (Bevan, Estrin, Meyer, 2004; Bevan, Estrin, 2004; Janicki, Wunnava, 2004; Dhakal, 2007; Vasyechko, 2012; Disdier, Mayer, 2004; Krkoska, 2001; Campos, Kinoshita, 2003), али консензус о томе који су то кључни фактори који утичу на прилив страног капитала, још увек није постигнут. Разлог томе је постојање великог броја супротстављених теорија, различитих карактеристика земаља примаоца капитала, као и примена различитих методологија и нивоа анализе.

Насупрот радовима који истичу значај егзогених или фактора привлачења, (Lankes, Venables, 1996; Bevan, Estrin, 2000; Carstesten, Toubal, 2004) као кључних детерминанти СДИ, све више је радова који истичу значај ендогених детерминанти. Емпиријска истраживања су указала да земље које имају обиље ресурса, добар географски положај, велико тржиште и сл., не могу у потпуности да искористе тај свој потенцијал за економски развој и привлачење страних инвеститора, уколико инвеститорима не обезбеде квалитетну институционалну и физичку инфраструктуру. Наиме, ове земље иницијално привлаче стране инвеститоре на основу егзогених фактора, али, како земља постаје развијенија, ендегени фактори све више добијају на значају (Demekas, Horváth, Ribakova, Wu, 2007).

Земље у транзицији представљају погодно тле за истраживање утицаја ендогених детерминанти пословног окружења на прилив СДИ, с обзиром да је у овим земљама од 90-их година XX века отпочела реформа институционалне инфраструктуре у циљу преласка ових привреда из централно-планских у тржишне привреде (Meyer, 2001). Buchanan, Le и Rishi су, на бази анализе 164 земаља у периоду 1996-2006. године, дошли до закључка да квалитет институционалне инфраструктуре има значајан позитиван утицај на обим и стабилност прилива СДИ, што са своје стране утиче на економски раст у посматраним земљама (Buchanan, Le, Rishi, 2012). Fabry и Zeghni су отишли корак даље и покушали да открију везу између транзиције, институција и прилива СДИ. Истичући значај евроинтеграција за земље у транзицији, све земље Југоисточне Европе су поделили у две групе: оне које су чланице или кандидати за улазак у ЕУ и оне које то нису. На основу анализе међународних индикатора јавне

власти (Worldwide government indicators - WGI) дошли су до закључка да земље чланице и потенцијални кандидати за чланство у ЕУ имају квалитетнију институционалну инфраструктуру, што утиче на ефикасније функционисање тржишта у тим земљама, а самим тим и на већи прилив СДИ и, у крајњој инстанци, на бржи економски раст. ЕУ, кроз бројне захтеве које намеће потенцијалним чланицама, подстиче ефикасно спровођење реформи у овим земљама, утичући на тај начин на квалитет њихове институционалне инфраструктуре (Fabry, Zeghni, 2010).

Истражујући земље у развоју у периоду 1976-2005. године, Alguacil, Cuadros и Orts посматрали су реформе институционалног и макроекономског окружења у ширем смислу, не само као политике за привлачење страних инвеститора, већ и као политике које омогућавају ефикасно коришћење позитивних ефеката СДИ. Они сматрају да привлачење СДИ није исто што и економски раст, односно да политике усмерене на привлачење СДИ нису довољне да би се остварио економски раст, већ да треба створити стабилно институционално и макроекономско окружење, како би се створили услови за акумулацију капитала и технолошки развој, који представљају основне факторе развоја привреде (Alguacil, Cuadros, Orts, 2011).

Оно што свакако утиче на одлуке страних инвеститора јесу и административне процедуре, које се, пре свега, односе на оснивање предузећа, плаћање пореза, добијање грађевинских дозвола, извоз, увоз, регистрацију власништва и сл. У својој радној студији Morisset и Lumenga-Neso су, анализирајући 32 земље у развоју, дошли до закључка да обимним и скупим административним процедурама поједине земље обесхрабрују стране инвеститоре. У складу са тим, они препоручују земљама у развоју да што брже и ефикасније спроведу неопходне реформе, пре свега у области либеризације трговине и финансијских токова, борбе против корупције и функционисања јавне управе (Morisset, Lumenga-Neso, 2002).

Baniak, Cukrowski и Herczyński су разматрали утицај макроекономске стабилности, фискалне и административне регулативе и променљивости законских прописа на прилив СДИ у земљама у транзицији. На основу детаљне анализе наведених фактора, дошли су до закључка да неповољна макроекономска стабилност, рестриктивне административне и пореске процедуре и променљив и неефикасан правни систем утиче на смањење прилива страног капитала. С обзиром на то, властима у овим земљама препоручили су да једино кроз стварање стабилног економског и институционалног окружења могу остварити дугорочан и стабилан прилив СДИ (Baniak, Cukrowski, Herczyński, 2005).

Осим наведених фактора, у ендogene детерминанте треба уврстити и квалитет физичке инфраструктуре. Инфраструктура се сврстава у ендogene факторе, с обзиром да је под контролом државе. Чак и кад су представници приватног сектора ангажовани на обезбеђењу материјалне инфраструктуре, држава је у великој мери укључена у доношење одлука и/или делимично укључена у финансирање тих инфраструктурних пројеката (Bellak, Leibrecht, Liebensteiner, 2010).

На основу свега наведеног намеће се закључак да „разлике у нивоу инвестиција и продуктивности по појединим земљама у великој мери могу бити објашњене разликама у њиховом пословном окружењу. Повољно пословно окружење доводи до смањења трошкова пословања и већих и предвидљивијих приноса на инвестиције. Поред тога, повољно пословно окружење има кључну улогу и у промоцији националне конкурентности, која представља темељ брзог и одрживог раста“ (Schou-Zibell, Madhur, 2010). Имајући то у виду, не чуди чињеница да су владе у земљама у транзицији све више фокусиране на унапређење и промовисање пословног окружења. Овај проблем је посебно изражен у нашој земљи, па се у медијима све више говори о

значају унапређења пословног окружења за излазак српске привреде из дугогодишње економске и финансијске кризе.

5. Значај и циљ истраживања са становишта актуелности

Глобална економска криза крајем прве деценије XXI века је у фокус истраживања изнела бројне развојне контроверзе земаља у транзицији. Све више се истиче потреба за новим моделом раста, новим реформама и бржем и свеобухватнијем развоју институционалне инфраструктуре. Анализа узрока светске економске кризе указала је на бројне недостатке и грешке у самом неолибералном концепту, који је био основа за спровођење реформи у већини земаља у транзицији. Дерегулација и либерализација, као кључни постулати неолибералне концепције, нису дале очекиване резултате, па поједини аутори с правом говоре о повратку кејнзијанског концепта функционисања економског система. У том смислу, држава својим активним присуством у привредном животу треба да створи услове за конкурентско функционисање тржишта, водећи рачуна да при том не ограничава тржишну иницијативу. Од оствареног компромиса на релацији држава-тржиште у великој мери зависи економска ефикасност потенцијала привреде и, у крајњој инстанци, привредни раст и развој.

Међутим, усклађена монетарна и фискална политика и ефикасни механизми којима држава утиче на отклањање диспаритета у привреди, могу само да уклоне препреке за раст продуктивности, али он свакако мора бити остварен на микроекономском нивоу. Основни услов за то је здраво пословно окружење, које подразумева постојање уређеног финансијског система, институција које подржавају тржишни начин привређивања, развијене инфраструктуре, адекватних правних и законских оквира, либерализован спољнотрговински и девизни режим и сл. Овакво пословно окружење утиче на повећање иновативности и продуктивности фирми, што доводи до повећања конкурентности привреде, већег прилива страног капитала, веће запослености и привредног развоја.

Пословно окружење представља мултидимензионални концепт, а може се дефинисати као скуп политичких, правних, институционалних и регулаторних услова који утичу на пословање привредних субјеката у једној земљи. То нас наводи на закључак да је концепт пословног окружења прилично неодређен, па стога, аутори у својим истраживањима различито дефинишу његове компоненте. Поред тога, истакнуте међународне институције настоје да идентификују компоненте пословног окружења и да на основу њихове квантификације утврде квалитет пословног окружења у земљама које су обухваћене анализом. Ове институције посматрају опште карактеристике пословног окружења свих земаља обухваћених анализом, без обзира на њихов ниво развоја. Међутим, приликом анализе пословног окружења земаља у транзицији треба имати у виду и одређене специфичности пословног окружења у овим земљама, с обзиром на недовољну развијеност њихове институционалне и физичке инфраструктуре и нестабилно макроекономско окружење.

У том смислу, *значај истраживања* у докторској дисертацији је, пре свега, што обједињује велики број детерминанти пословног окружења, како општих тако и оних који су карактеристичне искључиво за земље у транзицији, што омогућава детаљну анализу пословне климе у овим земљама и њихово рангирање на основу свих посматраних детерминанти пословног окружења. На тај начин, може се стећи увид у то колико далеко је свака од њих отишла у спровођењу неопходних реформских процеса и, с тим у вези, у унапређењу пословног амбијента. Поред тога, примењена

методологија представља одговарајућу новину у погледу разматрања пословног окружења, с обзиром да се већина радова у овој области заснива на регресионој анализи мањег броја детерминанти, при чему сваки рад истиче други скуп фактора који одлучујуће утичу на прилив страног капитала или економски раст. У овом раду ће пословно окружење бити посматрано као јединствена целина састављена од међусобно равноправних целина. У том смислу, биће анализиран напор власти земаља у транзицији да обезбеде повољан пословни амбијент, како за домаће привредне субјекте, тако и за стране инвеститоре.

Основни циљ истраживања у докторској дисертацији је евалуација детерминанти пословног окружења у посматраним земљама у транзицији и њихово синтетизовање применом мултикритеријумске анализе у јединствени показатељ – ниво нето тока преференције као индикатор квалитета пословног окружења, што ће омогућити рангирање посматраних транзиционих привреда према квалитету пословног амбијента, као и утврђивање међузависности између квалитета пословног окружења и привредног развоја ових земаља. Поред овог основног циља, могу се издвојити и одређени специфични циљеви истраживања.

Први специфични циљ истраживања је детаљна анализа пословног окружења посматраних земаља у транзицији и указивање на њихове грешке и позитивна искуства у креирању повољног пословног амбијента.

Други специфични циљ истраживања је дефинисање стратегије унапређења пословног окружења у Србији на бази позитивних искуства посматраних земаља у транзицији, као и указивање на могуће сметње и ограничења у спровођењу неопходних мера и дефинисање начина за њихово превазилажење.

6. Веза са досадашњим истраживањима

Теоријска и емпиријска истраживања која ће бити приказана у овој дисертацији, представљају нови приступ анализи пословног окружења. Овако дефинисан предмет истраживања биће логичан наставак мог научно-истраживачког рада.

Предмет истраживања досадашњих радова из ове области односе се на анализу стања и развојне трендове у земљама у транзицији, са посебним акцентом на Србију. У радовима *Significance and perspectives of textile industry in Republic of Serbia in transitional environment*, *The importance of textile industry in the economy of Serbia* и *Metal industry of Timok region in transition period* анализирани су развојне тенденције у текстилној и металској индустрији у Србији током периода транзиције. Ови радови се заснивају на анализи стања у овим индустријским гранама током процеса транзиције и начина на које је транзиција српске привреде утицала на њихов развој.

Циљ истраживања у радовима *Economic aspects of bussines of state owned company for underground coal mining (SOC UCM) „Resavica“*, *Some characteristics of RTB Bor business economy in transition period* и *Економија пословања РТБ Бор у периоду транзиције* био је да се, кроз анализу пословања ових компанија, укаже на основне развојне проблеме са којима се сусрећу предузећа у Србији у току последњих неколико година. У условима закаснеле транзиције у Србији, предузећа се сусрећу са бројним ограничењима, нарочито, као што је то овде случај, када се ради о некадашњим гигантима који дуги низ година бележе губитке и опстају искључиво захваљујући помоћи државе. Ове фирме још увек трагају за стратешким партнерима, који ће донети капитал, савремену технологију и менаџмент.

Радови *Macroeconomic stability in Serbia during transition, Macroeconomic stability in Serbia in the period of 2006-2011, A new model of economic growth and development of Republic of Serbia* и *Економска криза и одрживи привредни развој Србије* усмерени су на анализу макроекономске стабилности и макроекономске политике у Србији у периоду транзиције. У поменутих радовима анализирана су главна макроекономска кретања и примењене мере економске политике. Посебно значајан аспект националне економије у условима глобализације јесте свакако и њена конкурентност на светском тржишту, која је анализирана у раду *Фактори конкурентности српске привреде у периоду транзиције*. У овом раду је најпре разматран темпо спровођења транзиционих процеса у Србији, да би се након тога прешло на анализу фактора конкурентности српске привреде у периоду транзиције.

Приликом анализе пословног окружења у Балканским земљама у транзицији у раду *Analisis of business environment using the multi-criteria approach - case of Balkan's transition countries*, применом мултикритеријумске анализе извршено је рангирање посматраних земаља на основу великог броја показатеља које објављују истакнуте међународне институције. На тај начин извршено је поређење извршених реформских процеса сваке од ових земаља у односу на остале посматране земље. Осим тога, применом софтверског алата за мултикритеријумску анализу Decision Lab, добијене су основне карактеристике појединих земаља и на тај начин је омогућено формулисање профила тих земаља према посматраним карактеристикама пословног окружења.

У том смислу, досада објављени радови представљају основу за даља, комплекснија истраживања у овој области. Овај рад представља извесну методолошку новину у анализи транзиционих процеса, с обзиром да се у анализи овог макроекономског проблема примењује софтверски пакет који се првенствено користи у теорији одлучивања.

7. Методологија и методи научног истраживања

Полазећи од теоријских и практичних знања у домену транзиције постсоцијалистичких привреда, спровођењу реформских процеса, макроекономских кретања у Србији, детерминантама пословног окружења и мултикритеријумске анализе, у докторској дисертацији биће коришћени различити методи, модели, технике и алати научно-истраживачког рада. У складу са тим, а на основу постављеног предмета и циљева истраживања, као и научних хипотеза, у дисертацији ће бити примењена квалитативна и квантитативна методологија.

У оквиру *квалитативне методологије* од основних научно-истраживачких метода користиће се дескриптивни метод, анализа и синтеза, дедукција и индукција, као и аналогија и компарација. Циљ квалитативне методологије је дескриптивна анализа посматраног проблема на основу интерпретације прикупљених информација релевантних за анализу пословног окружења у земљама у транзицији. Коришћењем бројне иностране и домаће литературе из ове области, методом анализе и синтезе, посматрани проблеми биће разматрани, како на нивоу свих посматраних земаља у транзицији, тако и на нивоу сваке земље појединачно, изношењем неких општих ставова и одређених закључака који из њих проистичу, а који се односе на повезаност стварања повољног пословног амбијента и развоја реалног сектора. Поред тога, биће примењен метод индукције и дедукције, који ће омогућити да се, разматрањем сваке од посматраних земаља појединачно, дође до дефинисања неких генералних закључака који важе за све земље у транзицији, али и одређених специфичности сваке од посматраних земаља. Методом компарације, у раду ће бити приказана различита

искуства земаља у транзицији у спровођењу одговарајућих политика и мера усмерених на креирање конкурентног пословног окружења, док ће метод аналогije омогућити идентификовање одговарајућих препорука и смерница за унапређење пословног амбијента у Србији.

Циљ *квантитативне методологије* је да се применом, пре свега мултикритеријумске анализе, али и различитих статистичких и математичких метода, докаже повезаност стварања повољног пословног окружења и нивоа привредног развоја у транзиционим привредама. Неопходни подаци за анализу биће прикупљени из секундарних извора, односно из база података и адекватних периодичних публикација водећих међународних економских и финансијских институција (Светска банка, Европска банка за обнову и развој, Међународни монетарни фонд, Светски економски форум, Eurostat, OECD, FAO,...). С обзиром на комплексност предмета истраживања, у докторској дисертацији ће бити примењена једна од најчешће коришћених метода мултикритеријумске анализе - PROMETHEE GAIA метод.

Овај метод се најчешће користи за анализу и рангирање различитих инвестиционих пројеката на основу испуњености бројних економских, техничких, еколошких и других критеријума. Аналогно томе, имајући у виду различите аспекте пословног окружења, може се закључити да и компаративна анализа пословног окружења у великом броју земаља у транзицији такође спада у домен мултикритеријумске анализе. Задатак мултикритеријумске анализе је рангирање коначног сета алтернатива (у овом случају земаља у транзицији) од најбоље ка најлошој, на основу великог броја критеријума (детерминанти пословног окружења приказаних одговарајућим скупом хард и софт података, који узети заједно указују на стање у одређеној области) које треба максимизирати или минимизирати. За сваку алтернативу (земљу у транзицији) се израчунава вредност те алтернативе изражена нивоом нето тока преференције, који у овом случају репрезентује индикатор квалитета пословног окружења, који се креће од -1 до 1, а на основу којег се вредност свих критеријума синтетизује, што омогућава рангирање земаља према свим детерминантама пословног окружења заједно.

Мултикритеријумска анализа ће бити спроведена помоћу софтверског пакета Decision Lab. Овај софтвер пружа могућност коришћења бројних графичких приказа, који омогућавају квалитетнију и садржајнију анализу посматраног проблема, али и боље приказивање добијених резултата. Један од значајних алата који овај софтверски пакет поседује јесу графички прикази профила сваке алтернативе, који указују на позитивне и негативне карактеристике сваке од њих. Ови графикони омогућавају компаративну анализу алтернатива, као и поређење конкретне алтернативе у различитим сценаријима.

У том смислу, применом ове методе мултикритеријумске анализе, уз помоћ софтверског пакета Decision Lab, од докторске дисертације се очекује да укаже на редослед посматраних земаља у зависности од напретка у спровођењу реформских процеса усмерених на креирање конкурентног пословног окружења, како по појединим компонентама пословног окружења, тако и збирно, узевши у обзир све посматране детерминанте. Упоредивањем добијеног редоследа земаља према квалитету пословног окружења са редоследом ових земаља према одговарајућим показатељима привредног развоја применом Спирмановог коефицијента корелације ранга, у методолошком смислу ће бити остварена веза између предмета, хипотеза и циљева истраживања.

8. Очекивани резултати докторске дисертације

У складу са предметом и циљем истраживања, постављеним хипотезама, методама и методологијом истраживања, очекује се да ће докторска дисертација имати теоријски и научни допринос. У односу на прву хипотезу од дисертације се очекује да укаже на позитивну корелацију између индикатора пословног окружења односно нето токова преференције посматраних земаља и њиховог БДП-а per capita, као једног од кључних показатеља привредног развоја. У складу са другом хипотезом од дисертације се очекује да потврди позитивну корелацију између индикатора пословног окружења и обима извоза анализираних земаља у транзицији датог у виду % БДП-а. У складу са трећом хипотезом од дисертације се очекује да укаже на то да постоји позитивна корелација између индикатора пословног окружења и обима инвестиција у посматраним земљама, датих у виду % БДП-а. У односу на четврту хипотезу од дисертације се очекује да потврди да унапређење пословног окружења представља кључни фактор динамизирања привредног развоја Србије у наредном периоду.

Имајући све то у виду, очекује се да резултати истраживања буду објављени у водећим научним часописима националног и међународног значаја, али и да помогну у идентификовању одговарајућих смерница за унапређење пословног окружења у нашој земљи на основу искуства осталих земаља у транзицији, које су оствариле значајан напредак у овој области.

9. Оквирни садржај докторске дисертације

У својој пријави кандидат Александра Федајев је предложила структуру докторске дисертације која, поред увода и закључка, обухвата три логички конзистентна дела.

УВОД

I ДЕО

КЉУЧНЕ ДЕТЕРМИНАНТЕ ПОСЛОВНОГ ОКРУЖЕЊА У ЗЕМЉАМА У ТРАНЗИЦИЈИ

- 1. Пословно окружење - теоријски приступ**
 - 1.1. Дефинисање пословног окружења
 - 1.2. Значај пословног окружења за развој земаља у транзицији
 - 1.3. Чланство у Европској Унији као фактор унапређења пословног окружења у земљама у транзицији
 - 1.4. Класификација детерминанти пословног окружења у земљама у транзицији
- 2. Институционално окружење**
 - 2.1. Приватизација и реструктуирање предузећа
 - 2.1.1. Остварени ниво приватизације
 - 2.1.2. Реструктуирање предузећа
 - 2.2. Ефикасност тржишта добара
 - 2.2.1. Либерализација цена
 - 2.2.2. Политика конкуренције
 - 2.2.3. Трговински и девизни режим
 - 2.3. Развијеност финансијског сектора

- 2.3.1. Развој банкарског сектора
- 2.3.2. Либерализација каматних стопа
- 2.3.3. Развој тржишта осигурања, берзи и осталих небанкарских финансијских институција
- 2.4. Квалитет јавне власти
 - 2.4.1. Ефикасност владе, квалитет законске регулативе и владавина права у земљи
 - 2.4.2. Борба против корупције
 - 2.4.3. Политичка стабилност у земљи
- 2.5. Административне процедуре везане за покретање пословања
 - 2.5.1. Процедуре везане за оснивање предузећа
 - 2.5.2. Процедуре везане за добијање грађевинских дозвола
 - 2.5.3. Процедуре везане за регистрацију власништва
- 2.6. Административне процедуре везане за спољнотрговинско пословање
 - 2.6.1. Процедуре везане за увоз
 - 2.6.2. Процедуре везане за извоз
- 2.7. Порески систем у земљи
 - 2.7.1. Процедуре везане за плаћање пореза
 - 2.7.2. Смањење пореског оптерећења и пореске олакшице
- 3. Макроекономско окружење**
 - 3.1. Ниво инфлације
 - 3.2. Степен задужености
 - 3.3. Економски односи са иностранством
- 4. Развијеност инфраструктуре**
 - 4.1. Развој саобраћајне инфраструктуре
 - 4.2. Развој телекомуникација
 - 4.3. Развој система електроснабдевања
 - 4.4. Развој система водоснабдевања

II ДЕО

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ПОСЛОВНОГ ОКРУЖЕЊА У ТРАНЗИЦИОНИМ ПРИВРЕДАМА

1. **Анализа основних карактеристика пословног окружења посматраних транзиционих привреда - регионални аспект**
 - 1.1. Земље Централне и Источне Европе
 - 1.1.1. Динамика спровођења реформи пословног окружења у земљама Централне и Источне Европе
 - 1.1.2. Ефекти спроведених реформи пословног окружења у земљама Централне и Источне Европе
 - 1.1.3. Компаративна анализа пословног окружења земаља Централне и Источне Европе
 - 1.2. Балтичке земље
 - 1.2.1. Динамика спровођења реформи пословног окружења у Балтичким земљама
 - 1.2.2. Ефекти спроведених реформи пословног окружења Балтичких земаља

1.2.3. Компаративна анализа пословног окружења Балтичких земаља

1.3. Земље Западног Балкана

1.3.1. Динамика спровођења реформи пословног окружења у земљама Западног Балкана

1.3.2. Ефекти спроведених реформи пословног окружења у земљама Западног Балкана

1.3.3. Компаративна анализа пословног окружења земаља Западног Балкана

1.4. Земље чланице Заједнице независних држава

1.4.1. Динамика спровођења реформи пословног окружења у земљама чланицама Заједнице независних држава

1.4.2. Ефекти спроведених реформи пословног окружења у земљама чланицама Заједнице независних држава

1.4.3. Компаративна анализа пословног окружења земаља чланица Заједнице независних држава

2. Компаративна анализа земаља у транзицији по посматраним аспектима пословног окружења

2.1. Компаративна анализа аспеката институционалног окружења

2.1.1. Компаративна анализа напретка у процесу приватизације и реструктурирања предузећа

2.1.2. Компаративна анализа ефикасности тржишта добара

2.1.3. Компаративна анализа развоја финансијског сектора

2.1.4. Компаративна анализа квалитета јавне власти

2.1.5. Компаративна анализа административних процедура везаних за покретање пословања

2.1.6. Компаративна анализа административних процедура везаних за спољнотрговинско пословање

2.1.7. Компаративна анализа пореских система

2.1.8. Компаративна анализа развоја институционалног окружења

2.2. Компаративна анализа макроекономског окружења

2.3. Компаративна анализа развоја инфраструктуре

2.4. Збирна компаративна анализа пословног окружења свих посматраних земаља у транзицији према свим детерминантама пословног окружења

III ДЕО

УТИЦАЈ ПОСЛОВНОГ ОКРУЖЕЊА НА ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ ЗЕМАЉА У ТРАНЗИЦИЈИ

1. Пословно окружење и привредни развој земаља у транзицији

1.1. Макроекономски показатељи привредног раста и развоја у посматраним земљама у транзицији

1.2. Утицај пословног окружења на привредни развој земаља у транзицији

1.3. Макроекономски показатељи обима и структуре спољнотрговинске размене

1.4. Утицај пословног окружења на обим спољнотрговинске размене

1.5. Макроекономски показатељи обима и структуре инвестиција

1.6. Утицај пословног окружења на обим инвестирања

2. Стратегија унапређења пословног окружења у Србији

2.1. Предлог мера и политика усмерених на унапређење институционалне инфраструктуре у Србији

2.1.1. Предлог мера усмерених на ефикасно окончање процеса приватизације и реструктурирања предузећа

2.1.2. Предлог мера усмерених на повећање ефикасности тржишта добара

2.1.3. Предлог мера усмерених на развој финансијског тржишта

2.1.4. Предлог мера усмерених на унапређење квалитета јавне власти

2.1.5. Предлог мера усмерених на скраћивање и поједностављење процедура за покретање пословања

2.1.6. Предлог мера усмерених на скраћивање и поједностављење процедура везаних за спољнотрговинско пословање

2.1.7. Предлог мера усмерених на реформу пореског система

2.2. Предлог концепта макроекономске политике за Србију

2.3. Предлог мера усмерених на унапређење физичке инфраструктуре у Србији

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

ЛИТЕРАТУРА

10. Образложење докторске дисертације

Први део докторске дисертације под називом *Кључне детерминанте пословног окружења у земљама у транзицији* има за циљ да укаже на појам, значај и кључне детерминанте пословног окружења у транзиционим привредама. У првом одељку ће бити анализиран појам и значај пословног окружења за привреде у транзицији, као и утицај чланства у Европској Унији на креирање повољног пословног окружења. Биће анализирани кључне детерминанте пословног окружења у земљама у транзицији, које су груписане у три целине: институционално окружење, макроекономско окружење и физичка инфраструктура. Други одељак ће, дакле, бити усмерен на детаљну анализу детерминанти институционалног окружења, које су систематизоване у седам области: приватизација и реструктурирање привредних субјеката, ефикасност тржишта добара, развијеност финансијског сектора, квалитет јавне власти, административне процедуре везане за покретање пословања, административне процедуре везане за спољнотрговинско пословање и порески систем.

Други део докторске дисертације под називом *Компаративна анализа пословног окружења у транзиционим привредама* биће намењен компаративној анализи пословног окружења посматраних земаља у оквиру региона коме припадају, затим, упоређивању свих посматраних земаља према појединим детерминантама пословног окружења, и, на крају, рангирању свих посматраних земаља на основу свих детерминанти пословног окружења. У овом делу биће анализирани основне карактеристике пословног окружења посматраних привреда у транзицији у оквиру региона коме припадају, тако што ће за сваку земљу региона бити приказана динамика спровођења неопходних реформи пословног окружења, ефекти спроведених реформи, приказани у виду података релевантних међународних институција, на основу којих ће

на крају сваког одељка бити извршено рангирање земаља у оквиру сваког од посматраних региона.

Други одељак у другом делу ће бити усмерен на компарацију односно рангирање свих посматраних земаља у транзицији применом мултикритеријумске анализе, од најбоље према најлошијој, према сваком од укупно девет посматраних аспекта пословног окружења, разврстаних у три категорије детерминанти. Наиме, свака детерминанта пословног окружења биће приказана са по неколико показатеља који, узети заједно, указују на напредак одређене земље у тој области. Примена PROMETHEE GAIA методологије омогућиће рангирање посматраних земаља на основу свих показатеља у оквиру сваке посматране детерминанте пословног окружења, како би се утврдило напредак посматраних земаља у унапређењу сваке од детерминанти пословног окружења. Када се на основу свих претходних анализа стекне увид у основне карактеристике сваке од посматраних земаља, на крају овог одељка ће бити извршена компарација свих посматраних земаља према свим посматраним детерминантама пословног окружења. Ово збирно рангирање земаља према свим детерминантама биће полазна основа за анализу утицаја пословног окружења на привредни развој у трећем делу докторске дисертације, с обзиром да ће ово рангирање бити извршено на бази добијеног нето тока преференције за сваку земљу као индикатора пословног окружења у тој земљи.

Трећи део дисертације под називом *Утицај пословног окружења на привредни развој земаља у транзицији*, биће усмерен на анализу утицаја квалитета пословног окружења на привредни развој посматраних земаља у транзицији и дефинисање стратегије унапређења пословног окружења у Србији. Циљ анализе у оквиру првог одељка ће бити утврђивање међузависности између индикатора пословног окружења добијених на бази збирног рангирања свих земаља на крају претходног одељка и показатеља привредног развоја у посматраним земљама, пре свега БДП per capita, као најзначајнијег показатеља привредног развоја и стандарда становништва, али и обима извоза и инвестиција (датих у виду % БДП-а како би се неутралисале разлике у величини посматраних земаља). Након тога, на бази искустава посматраних земаља у транзицији, у другом одељку ће бити дат предлог стратегије унапређења пословног окружења у Србији према посматраним детерминантама пословног окружења.

11. Име ментора са образложењем

Комисија предлаже Наставно-научном већу Економског факултета Универзитета у Крагујевцу да ментор докторске дисертације кандидата **Александра Федајев**, под насловом **Унапређење пословног окружења у функцији динамизирања привредног развоја земаља у транзицији**, буде др **Петар Веселиновић**, ванредни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу.

Петар Веселиновић је Економски факултет Универзитета у Крагујевцу уписао школске 1989/1990 године и на истом Факултету дипломирао 1993 године, са просечном оценом 8, 20.

Последипломске студије, смер Теорија и политика привредног развоја, уписао је школске 1993/1994 године, а испите предвиђене Наставним планом и програмом положио је са просечном оценом 8, 75 добивши, при том, награду, као најбољи последиломац у тој школској години. Магистарски рад, под насловом *Економски узроци привредног краха и распада бивше Југославије*, одбранио је 1997 године.

На Економском факултету Универзитета у Крагујевцу 1996 године изабран је за сарадника без сарадничког звања, а 1997 године у звање асистента - приправника на наставном предмету Економика Југославије. У звање асистента на истом наставном предмету, изабран је 1998. године.

Докторску дисертацију под насловом *Утицај институционалних решења на развојне токове југословенске привреде* одбранио је на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу 2002 године.

У звање доцента, за ужу научну област Општа економија и привредни развој – наставни предмет Национална економија, изабран је 2003. године.

У организацији америчке агенције USAID и Српског лекарског друштва, учествовао је на пројекту Економске реформе у здравству. Боравио је на стручном усавршавању у Краковској економској академији, где је учествовао и на Међународном научном скупу.

Обављао је функцију руководиоца основних студија Економског факултета у Крагујевцу, ван седишта у Новом Пазару.

У два мандатна периода биран је за члана Савета Факултета, а у једном мандатном периоду, био је заменик председника Савета.

У звање ванредног професора за ужу научну област Општа економија и привредни развој наставни предмет Национална економија изабран је 2009 године.

У периоду од 01. 10. 2009. до 31. 03. 2012. године обављао је функцију Продекана за наставна питања на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу, а од 01. 04. 2012. до 28. 12. 2012. године на истом Факултету обављао је функцију Продекана за науку.

Члан је Научног друштва економиста Србије.

Основне области научног истраживања, др Петра Веселиновића, су: привредни развој, привредни систем и економска политика.

Служи се енглеским и руским језиком. До сада је објавио 115 научних и стручних радова, од којих су две монографије и два уџбеника (као коаутор).

У погледу објављених радова комисија издваја најзначајније радове који су публиковани у последњих десет година:

1. *Веселиновић, П.*, (2003) „Глобализација - сурова тржишна утакмица“, Економске теме, бр. 2, Економски факултет, Ниш, стр. 55-60, YU ISSN 0353-8648, (M51).
2. *Веселиновић, П.*, (2005) „Реформисаном и конкурентном економијом ка европским интеграцијама“, Економске теме, Бр. 1-2 (књига 1), Економски факултет, Ниш, стр. 133-142, YU ISSN 0353-8648, (M51).
3. *Веселиновић, П.*, (2005) „Утицај страних директних инвестиција на развој националне економије“, Економски хоризонти, Бр. 1-2, Економски факултет Крагујевац, стр. 31-47, YU ISSN 0354-5253 (UDK 33), (M52).
4. Ђорђевић, М., *Веселиновић, П.*, (2006), „Макроекономски аспект процеса транзиције у Србији – резултати и перспективе“, Економски анали, Тематски број Београд, стр. 251-260, YU ISSN 0013-3264 (UDK 3:33)3, (M24).
5. *Веселиновић, П.*, (2006) „Оживљавање привредне активности у условима глобалних економских промена“, Економске теме, Бр. 1-2, Економски факултет, Ниш, стр. 23-33, YU ISSN 0353-8648, (M51).
6. *Веселиновић, П.*, (2008) „Стање и приоритети економске политике у Србији“, Економски хоризонти, бр. 1-2, стр. 53-72, Економски факултет Крагујевац, ISSN 1450-863X, (M52).

7. Веселиновић, П., Деспотовић, Д., (2008) „Неопходност дефинисања нове конкурентске стратегије националне економије”, Економске теме, бр. 2, Економски факултет, Ниш, стр. 51-62, ISSN 0353-8648, (M51).
8. Веселиновић, П., (2009), „Кључне детерминанте извозне оријентације српске економије”, Економика, бр. 1-2, Друштво економиста „Економика“, Ниш, стр. 66-75, YU ISSN 0350-137X, (M52).
9. Veselinović, P., (2010), „Export Performances of National Economy in the Conditions of Global Economic Crisis“, Poland- Serbia The challenges of the Scientific Cooperation, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Krakow, pp. 279-292, ISBN 978-83-7571-156-1, UDK 338.486.1.02., COBISS.SR-ID 512878940, (M45).
10. Veselinović, P., Makojević, N., (2011), „Venture Capital and Private Equity investing in Western Balkan region“, Industrija, br. 4, Ekonomski institut, Beograd str. 71-85, UDK-33, ISSN 0350-0373, (M24).
11. Веселиновић, П., Војновић, Б., Цвијановић, Д., (2011), „Истраживање утицаја кризе на пословање домаћих предузећа“, Економика пољопривреде, бр. 4, Научно друштво аграрних економиста Балкана- Београд, Институт за економику пољопривреде- Београд, Академија економских наука- Букурешт; стр. 749-760, UDC 338.43: 63, YU ISSN 0352-3462, (M24)
12. Veselinović, P., Miletić, D., (2011), „Serbian Economic Restructuring as Determinant of European Integration“, FACTA UNIVERSITATIS, Vol. 8, Univerzitet u Nišu, str. 153-163 No 2, UDC 330.342(497.11)339.92(4-672EU:497.11), (M51).
13. Veselinović, P., Mičić, V., Miletić, D., (2012), „Serbia- Zone of Poverty and Social Exclusion“, Економика пољопривреде бр. 2, Научно друштво аграрних економиста Балкана- Београд, Институт за економику пољопривреде- Београд, Академија економских наука- Букурешт, стр. 305-318, UDC 338.43:63, ISSN 0352-3462, (M24)
14. Веселиновић, П., Мићић, В., Милетић, Д., (2012), „Утицај сиве економије на економске перформансе Србије“, Економика бр. 1, Друштво економиста „Економика“, Ниш, стр. 17-28, YU ISSN 0350-137X, UDK: 338 (497.1), (M52).
15. Веселиновић, П., (2012), „Изазови економске науке у условима глобалне економске кризе“, Економске теме, бр. 4, Економски факултет, Ниш, стр. 433-450, ISSN 0353-8648, UDK 338.124.4, (M51).

12. Научна област докторске дисертације

Предложена докторска дисертација кандидата **Александре Федајев**, под називом **Унапређење пословног окружења у функцији динамизирања привредног развоја земаља у транзицији**, припада научној области економских наука, ужа научна област Општа економија и привредни развој.

13. Научна област чланова Комисије

Комисију за оцену подобности кандидата и теме докторске дисертације чине:

Ментор

Др Петар Веселиновић, ванредни професор Економског факултета у Крагујевцу, ужа научна област Општа економија и привредни развој;

Чланови Комисије

Др Љиљана Максимовић, ванредни професор Економског факултета у Крагујевцу, ужа научна област Општа економија и привредни развој; и

Др Зоран Аранђеловић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Нишу, ужа научна област Теорија привредног развоја.

ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу детаљне анализе материјала који је приложен уз Пријаву, а која је презентирана у овом Извештају, Комисија за оцену подобности кандидата и теме докторске дисертације доноси следеће закључке:

- Кандидат Александра Федајев испуњава све суштинске и формалне услове предвиђене Законом о високом образовању, Правилником о пријави, изради и одбрани докторске дисертације Универзитета у Крагујевцу и Статутом Економског факултета Универзитета у Крагујевцу.
- Тема коју је кандидат Александра Федајев предложила за докторску дисертацију припада научној области за коју Економски факултет Универзитета у Крагујевцу матичан, а у теоријско-методолошком и апликативном смислу је релевантна.
- Предложена тема за докторску дисертацију је актуелна и значајна будући да резултати истраживања могу дати значајан допринос у унапређењу пословног окружења у функцији динамизирања привредног развоја земаља у транзицији.

На основу анализе приложеног материјала и оцена презентираних у Извештају, Комисија за оцену подобности кандидата и теме докторске дисертације упућује Наставно-научном већу Економског факултета у Крагујевцу

ПРЕДЛОГ

да донесе одлуку којом се кандидату **Александри Федајев** одобрава израда докторске дисертације под насловом: **Унапређење пословног окружења у функцији динамизирања привредног развоја земаља у транзицији.**

Комисија за ментора предлаже др **Петра Веселиновића**, ванредног професора Економског факултета Универзитета у Крагујевцу.

У Крагујевцу,
04.02.2013. год.

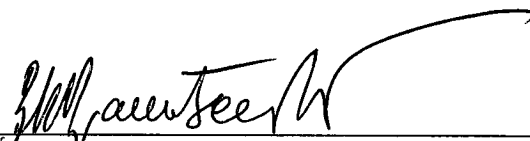
ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Др **Петар Веселиновић**, ванредни професор
Економског факултета Универзитета у
Крагујевцу, ужа научна област Општа економија
и привредни развој.

Др **Љиљана Максимовић**, редовни професор
Економског факултета Универзитета у
Крагујевцу, ужа научна област Општа економија
и привредни развој

Др **Зоран Аранђеловић**, редовни професор
Економског факултета Универзитета у Нишу,
ужа Научна област Теорија привредног развоја

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
У КРАГУЈЕВЦУ

ПРИМЉЕНО: 05 FEB 2013			
Орг. јод.	Број	Привог	Датум
	3820/VI-2+2)1		

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
Број: 540/III-2-3)
Датум: 20.02.2013. год.
К р а г у ј е в а ц

Наставно-научно веће Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, на основу чл. 43. Статута Факултета, на предлог Комисије за докторске студије и Катедри, на седници одржаној 20.02.2013. године, донело је

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај Комисије о оцени подобности кандидата Александре Федајев, студента докторских академских студија, и теме за израду докторске дисертације, под насловом: "Унапређење пословног окружења у функцији динамизирања привредног развоја земаља у транзицији".

Веће је оценило да кандидат испуњава услове за израду докторске дисертације ради стицања научног степена доктора економских наука и да предложена тема докторске дисертације има научну заснованост.

За ментора се одређује др Петар Веселиновић, ванр. проф. Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Општа економија и привредни развој.

Одлуку Већа о прихватању теме докторске дисертације са образложењем и Извештајем Комисије доставити Универзитету у Крагујевцу на сагласност.

Образложење

Дана 06.12.2012. године, на Економском факултету у Крагујевцу Александра Федајев пријавила је тему докторске дисертације, под насловом: "Унапређење пословног окружења у функцији динамизирања привредног развоја земаља у транзицији".

Наставно-научно веће Економског факултета у Крагујевцу, на седници одржаној 26.12.2012. године, предложило је, а Стручно веће за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу, на седници одржаној 09.01.2013. године, формирало је Комисију за писање извештаја о оцени подобности кандидата Александре Федајев и теме за израду докторске дисертације, под насловом: "Унапређење пословног окружења у функцији динамизирања привредног развоја земаља у транзицији".

Комисија за оцену подобности кандидата Александре Федајев и теме за израду докторске дисертације, написала је Извештај и доставила Факултету дана 05.02.2013. године.

Комисија је оценила да је предложена тема докторске дисертације Александре Федајев актуелна, како са теоријског, тако и са практичног аспекта и предложила Већу Факултета да прихвати предложену тему докторске дисертације и одобри њену израду.

Наставно-научно веће Факултета је, на седници одржаној 20.02.2013. године, на предлог Комисије за докторске студије и Катедри, прихватило Извештај о оцени подобности кандидата Александре Федајев, студента докторских академских студија, и теме за израду докторске дисертације, с обзиром да кандидат испуњава услове за израду докторске дисертације ради стицања научног степена доктора економских наука и да предложена тема докторске дисертације има научну заснованост, а за ментора одредило др Петра Веселиновића, ванр. проф. Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Општа економија и привредни развој.

Одредбама Статута Факултета прописано је да Факултет доставља Универзитету у Крагујевцу одлуку Већа о прихватању теме докторске дисертације са образложењем и Извештајем на сагласност.

Из разлога напред наведених одлучено је као у диспозитиву.

Доставити:

- Кандидату
- Ментору
- У досије кандидата
- Универзитету Крагујевцу
- Архиви